

ipsam tentationum nostrarum molestiam cum quadam indignatione arguimus dicentes: *Quare fremuerunt gentes?* Et est summa totius psalmi ad hoc tendens, ut per Dei potentiam confirmati insolentes adversitates contemnamus, et tanto nos adversariis nostris fortiores, quanto Deo viciniore sumus, præsumamus. Illorum interitum festinum attendamus. Dei magnificentiam contra eorum superbiam frangendam opponamus, cum omni reverentia animum nostrum ad obsequium illius subjiciamus semper supra nos admirantes ejus potentiam, infra nos despicientes eorum insolentiam. Hic est affectus admirationis indignationi mistus ex laudatione surgens. Sequentis psalmi series non secundum unum affectum textitur, sed sæpe de

A affectu in affectum transit, verbi gratia: *In angustiis constitutus* (*Psal. III*); quantum semper in Dei misericordia confidebam cogitare incipio, quia tamen quodammodo me ab eo derelictum video, ex affectu doloris in hæc verba prorumpo. *Domine, quid multiplicati sunt qui tribulant me? multi insurgunt adversum me* (*ibid.*). Rursumque ex affectu doloris in affectum bonæ præsumptionis recurrens aio: *Tu autem, Domine, susceptor meus es* (*ibid.*) Ut et mœrorem per fiduciam relevem, et fiduciam per mœrorem castigem. Et quis omnes virtutes psalmorum, quis illas ignitas compunctiones sanctorum affectuum enumerare loquendo potest? quibus mens in oratione accenditur, et gratissimum Deo sacrificium in ara cordis adoletur.

DE AMORE SPONSI AD SPONSAM.

Ibo mihi ad montem Myrrhæ et ad colles Libani, et loquar sponsæ meæ (*Cant. IV*). Sponsus quidam hic loquitur, qui sponsam habet, et spondet se visitaturum eam. Nota ergo quod non semper domi est sponsus iste, cavet enim forte ne vilescat amor suus, et quia citius in tedium veniret si semper præsens esset, ideo aliquando se subtrahit, aliquando ad tempus recedit, ut dum requiratur absens, strictius teneatur præsens. Et tunc forte aberat, quando hæc dicebat. Sed ne rursus longior mora aliquatenus oblivionem gigneret, redire disponebat, et ait: *Ibo mihi*. Secum loquitur quod facturum est, quia ad dicendum dulce est quod dulce est ad faciendum, et nescio quo pacto quod multum cupimus, nunquam loqui fastidimus. *Ibo, inquit, mihi*. Sibi vadit, quia singularis amor participem secreti non recipit. Sibi vadit, quia non vult sodalem itineris, qui non patitur consortem amoris. Sed quæris quisnam sit iste talis sponsus, et quæ sponsa ejus? Sponsus est Deus; sponsa est anima. Tunc autem sponsus domi est, quando per internum gaudium mentem replet; tunc recedit, quando dulcedinem contemplationis subtrahit. Sed qua similitudine anima sponsa Dei dicitur? Ideo sponsa, quia donis, gratiarum subarrhata. Ideo sponsa, quia casto amore illi sociata. Ideo sponsa, quia per aspirationem Spiritus sancti prole virtutum fecundanda. Nulla est anima, quæ hujus sponsi arrham non acceperit. Sed est quædam arrha communis, quædam specialis. Communis arrha est quod nati sumus, quod sentimus, quod sapimus, quod discernimus. Specialis arrha est, quod regenerati sumus, quod remissionem peccatorum consecuti sumus, quod charismata virtutum accepimus. Et quod quisque habet, hoc cuique arrha est. Arrha est divitiæ suæ, quibus fovetur, ne cum molestia pau-

B pertatis frangat. Arrha est pauperi paupertas sua, quæ castigatur, ne abundans per incontinentiam diffluat. Arrha est forti fortitudo sua, qua roboratur, ut ad bonum opus convalescat. Arrha est debili debilitas sua, qua frangitur, ne malum perficiat. Arrha est insipienti simplicitas sua, qua humiliatur, ne superbiat. Et omnino quidquid in hac vita humana fragilitas tolerat, hoc pius Conditor quantum in sua bonitate est, vel ad correctionem pravitatis, vel ad profectum virtutis dispensat. Ideo in omnibus gratias agere debemus, ut dum ubique ipsius misericordiam agnoscimus semper in ejus amore proficiamus.

Ibo, inquit, mihi ad montem Myrrhæ, etc. Myrrha, quæ amara est ad gustandum, et corpora mortuorum a putredine servat significat mortificationem carnis. Libanus, quod nomen interpretatur *decandidatio*, significat munditiam carnis. Hæc ergo est via, per quam Sponsus ad sponsam venit, mons Myrrhæ, et colles Libani, quia primum per abstinentiam concupiscentiam carnis occidit, deinde per munditiam cordis ignorantiam mentis abstergit. Postremo quasi tertio die ad colloquium sponsus veniens desiderio sui animam accendit, ideo convenienter dixit *montem Myrrhæ*, non collis Myrrhæ, et *colles* non *montem Libani*, quia in afflictione debemus esse constantes, et in successu virtutum humiles. Altitudo enim montis eminentiam significat magnanimitatis, et mediocritas collis temperantiam humilitatis. Item quod montem singulari numero posuit, et colles plurali, significat quod in mortificatione exterioris delectationis parum est quod perdimus; et in illuminatione mentis intrinsecus multiplex est bonum, quod invenimus. In monte Myrrhæ accipimus fortitudinem contra carnis concupiscentiam. In collibus Libani accipimus illuminationem mentis contra ignorantiam. In colloquio

i accipimus charitatem contra malevolentiam A
lis obdurationem. Potentia ad Patrem, sa-
a ad Filium, charitas appropriatur ad Spiritum
unctum. Quando enim ex fragilitate pecca-
peccamus in Patrem, quasi contra potentiam.
lo ex ignorantia peccamus, peccamus in Fi-
quasi contra sapientiam. Quando vero ex
olentia peccamus, peccamus in Spiritum
um, quasi contra dilectionem. Ideo peccare
rem et Filium hic, sive in futuro remittitur,
qui ex fragilitate vel ex ignorantia peccat,
aliquam excusationem habet in culpa, ita
aliquam remissionem habere debet in pœna,
hoc sæculo si pœnituerit, ut facilius conse-
r indulgentiam, sive in futuro sæculo, si in
perseveraverit, ut tolerabiliorem sentiat pœ- B
Qui vero ex malitia peccant, eorum pecca-
nullam habet excusationem, et ideo pœna
i remissionem habere non debet, quia, sive
uerint in hoc sæculo, plena satisfactione
andi sunt, sive non pœnituerint plena dam-
ie in futuro sæculo puniendi, et ideo hi
æc hic, nec in futuro sæculo remissionem
unt, non quia pœnitentibus venia deneged
ed quia pleno peccato plena retributio de-
r.

uar, inquit, sponsæ meæ. Duobus modis
ur Deus ad animam. Aliter ad fornicariam,
er ad sponsam. Aliter ad fœdam, aliter ad
ram. Aliter ad peccatricem, aliter ad justifi-
i. Illius fœditatem increpat, hujus pulchritu- C
i laudat. Illam increpando timore concutit.
laudando ad amorem accendit. Illi loquitur,
lo ei maculas suas ostendit : isti loquitur,
lo dona quæ contulit ei ad memoriam redu-
ius tenebras illuminat, ut agnoscat quid sit,
leat quod fecit ; istam affectu dulcedinis in-
tangit, ut recolat quid accepit et non obli-
ur eum qui dedit. Loquar, inquit, sponsæ
Si ego Sponsus sum, si ad sponsam locutus
scitote quod præter amorem nihil loqui
m. Postquam igitur hæc secum dixerat spon-
continuo iter arripuit : veniensque et videns
am mox quasi ex ejus specie in admiratio-
ractus in hæc verba prorupit. *Tota speciosa
roxima mea (ibid.) [tota pulchra es, amica
etc.], etc, vel cum præcedenti hoc conjungi- D
Loquar sponsæ meæ, sic scilicet, tota speciosa
roxima mea, etc. Sed illud gratius accipitur :
peciosa es, proxima mea ; ideo tota speciosa,
roxima ; si non esses proxima, non esses tota
osa. Videte quid dixerit ; *Tota, inquit, specio-
proxima mea. Omnis anima vel aversa est
i, vel conversa ad Deum. Aversarum autem
est remota, alia remotissima. Conversarum
alia propinqua, alia proxima. Quæ remota
urpis quidem est, sed non tota. Quæ remotis-
est, tota turpis est. Item quæ propinqua est,
osa est, sed adhuc non tota ; quæ proxima est,
speciosa est. *Tota speciosa es, proxima mea.
cula non est in te (ibid.). Totus speciosus***

est, cui nihil deest pulchritudinis. Totus speciosus
est, cui nihil inest turpitudinis. Ego totus speciosus
sum, quia omne quod pulchrum est in me est. Tu
tota speciosa es, quia nihil quod turpe est in te
est. *Macula non est in te. Veni ad Libanum [de
Libano], speciosa. Invitat eam et vocat, quia et
ideo ad eam venit, non ut cum illa permaneret,
sed ut illam ad se traheret. Veni ad Libanum
veni ad Libanum, venies [veni], coronaberis (ibid.).
Bis invitando dicit : Veni ; tertio affirmando sub-
jungit : Venies. Sed hæc quid est affirmatio nisi
congratulatio, qua bono proposito nostro congau-
det ? Ac si diceret : Obedientiam laudo, proposi-
tam Deo devotionem non ignoro. Voco et respon-
des, invito et parata es. Ergo venies. Sed quare
dicit bis, Veni ? Ut qui extra se est primum ad se
redeat, qui in se est supra se ascendat. Primum in
nobis est, et prævaricatores ad cor redire monet,
deinde supra nos est, ut justificados ad se invitet.
Veni, inquit, veni. Veni foris intro ad te. Veni in-
tus, interius, et plane intrinsecus supra te ad me.
Veni ad Libanum, sponsa, veni ad Libanum. Veni
de Libano de candidato ad Libanum non decandidatum, sed
candidum. Veni de corde mundato ad mundato-
rem cordium, non mundatum, sed mundum. Non
pervenis ad me si remanes in te, ascende supra te
et invenies me. Venies, et transibis ad montem Seir,
vel Savir (ibid.). Seir interpretatur hispidus vel
pilosus. Savir vero nocturna avis vel fetor, et Seir
idem qui et Edom, id est Esau. Esau et Jacob duo
erant fratres, Esau prior natus, sed postea nato
Jacob supplantatus. Esau venator et studiis agre-
stibus deditus fuerat ; Jacob, vir simplex, domi ha-
bitabat. Quid autem hi duo fratres nisi duos motus,
qui in homine sunt, designant, hoc est concupis-
centiam carnis et spiritus ? Scimus autem quod
dicit Apostolus. Non prius quod spirituale, sed quod
carnale est, prius est. Hoc est Esau prius nascitur.
Cum vero concupiscentia spiritus roboratur, tunc
concupiscentia carnis marcescit. Hoc est Esau a
postgenito Jacob supplantatur. Item concupiscentia
carnis quasi Esau venator foris pascitur, concupis-
centia vero spiritus quasi Jacob vir simplex intus
delectatur. Est ergo Seir pilosus carnis motus tur-
pis et indecorus. Et bene pilosus, quia, sicut pilus
in carne radicem figit, sed excrescendo carnem
excedit, ita carnis motus de necessitate oritur, sed
excrescendo in voluptatem usque profluit. Et
quemadmodum pilus præcidi sine dolore potest,
evelli sine dolore non potest, sic appetitus carnis,
quantum, ad superfluitatem pertinet quasi extra
sensus carnis, sine detrimento præciditur, sed
quantum ad necessitatem spectat, quasi intra car-
nem sit, non sine detrimento extirpatur. Ecce di-
ximus quid sit Seir ; nunc quid sit mons Seir videamus.
Habet enim Seir iste montem, habet et val-
lem ; et (ut plus dicam) habet montem, habet cam-
pum, habet vallem ; sed in valle est debilis ; in cam-
po est fortis, in monte insuperabilis. Seir in monte
est appetitus carnis in necessitate ; Seir in campo*

est appetitus carnis in satietate; Seir in valle est appetitus carnis in voluptate. Quando ad vivendum tantum caro sustentamentum accipit, Seir in monte est. Quando vero ad robur nutrimentum quærit, Seir in campo est. Quando autem ad lascivendum delicias poscit, Seir in valle est. Quare ergo in monte insuperabilis est? quia sustentamentum carnis in hac adhuc mortalitate degentibus necessarium est. Quare in campo fortis? quia et robur carnis aliquando profectibus animæ utile est. Quare in valle debilis, quia voluptas carnis semper superflua est. In valle prohibetur, in campo conceditur, in monte remuneratur. In valle servit, in campo pugnat, in monte regnat. In valle est luxuria, in campo est temperantia, in monte parcimonia. In valle adjuvante gratia facile calcatur, in campo cum difficultate vincitur, in monte ne superari valeat, ipse ei quotidianus noster defectus vires jugiter subministrat. Qui superflua resecat, Seir in valle conculcat. Qui vero de necessariis aliquid minuit, Seir in campo vincit. Qui autem ad sustentamentum tantum naturæ necessaria tribuit, quasi Seir in monte exactiori obsequium reddit. Sciendum tamen quod Seir iste ibi sine difficultate vincitur, ubi periculosissime dominatur: ubi vero prorsus insuperabilis est, ibi sine periculo tolerari potest. Si vero legatur Seir, quod interpretatur *nocturna avis*, vel *fetor*, ad eundem carnalem motum congrue referri potest. Qui vel ideo nocturna avis dicitur, quia occultus venit, dum sub specie necessitatis irrepit voluptatis illecebri, vel quia per delectationem carnis nascitur excecatio mentis. Nocturna ergo avis est occultus et improvisus motus carnis. Quare vero concupiscentia carnis fetor dicatur, hoc jam expositione non indiget. *Et Hermon*. Hermon interpretatur *anathema ejus*. Cujus ejus; ipsius anathematis. Ergo quasi anathema diceretur anathematis. Primum ergo nobis quærendum quid sit anathema, deinde quid sit anathema anathematis adjungendum. Anathema est separatio; anathema anathematis, separatio separationis. Et fortasse si separatum esse malum sit, tum separatum esse a separato bonum erit. Quis autem melius potest dici anathema quam apostata angelus? qui se primum per superbiam a societate supernæ illius civitatis separavit, ex demerito prævaricationis suæ, dum vero capitis membrum esse noluit ab unitate corporis illius præcisus, caput iniquorum omnium factus est. Constat autem quod omnis homo secundum primam generationem, qua in peccato concipitur, et in peccato nascitur, hujus capitis membrum est, et ad illius societatem pertinet; sed quisquis, per sacramenta fidei regeneratus membrum Christi efficitur, ab unitate hujus corporis separatur. Quis est ergo anathema, nisi diabolus et membra ejus? et qui sunt anathema anathematis, si qui separati a corpore diaboli, facti sunt membra Christi. Quid significet Hermon jam diximus; nunc quid significet mons Hermon videamus. Nam, quemadmodum supra de Seir di-

ctum est, ita et nunc de Hermon dici potest, quod videlicet alii sunt mons Hermon, alii campus Hermon, alii vallis Hermon. Vallis Hermon dici possunt, qui per fidem quidem a diabolo jam separati sunt, sed adhuc per vitam carnalem in infimis desideriis prostrati jacent. Campus Hermon sunt hi fideles qui, medium quemdam statum tenentes, nec per voluptatem carnis in imo depressi sunt, neque per spiritualem conversationem ad superna erigi possunt. Mons vero Hermon sunt ii, qui non solum per fidem a diabolo sunt separati, sed etiam per eminentiam virtutis, et per constantiam mentis contra diabolum sunt erecti. Et hi profecto sunt, quibus antiquus hostis magis invidet, quos non solum a se divisos, sed etiam contra se erectos videt. Hi sunt ergo, quos jugiter persequendo opprimere nititur, quos et a se recessisse, et contra se stare conspicatur. Isti ergo tanto graviores tribulationes sæpe sustinent, quanto magis communem omnium hostem sibi singulariter infestum habent. Nihil ergo melius per montem Seir quam parcimoniam, nihil melius per montem Hermon quam patientiam sanctorum accipimus. Sequitur deinde: *A cubilibus leonum* (Cant. iv). Quid per cubilia leonum nisi (ut ita dicam) sopita crudelitas intelligitur? Et quid est sopita crudelitas, nisi carnis voluptas, quæ imprudens quos nunc quidem delectat per experientiam, post vero cruciat, prius per conscientiam, deinde per pœnam. Attende quomodo nunc in delectatione carnalis voluptatis dormit venturæ damnationis pœna. *Favus*, inquit Salomon, *distillans labia meretricis, et nitidius oleo guttur ejus, novissima autem illius amara quasi absinthium, et lingua ejus acuta quasi gladius biceps* (Prov. v). Et rursum *Si quis est parvulus, declinet ad me; et vecordi locuta est. Aquæ furtivæ dulciores sunt, et panis absconditus suavior. Et ignoravit, quod gigantes ibi sunt, et in profundis inferni convivæ ejus* (Prov. ix). Et Dominus ad beatum Job de antiquo hoste loquens, ait: *Sub umbra dormit in secreto oculami, in locis humentibus* (Job: xl). In illis enim mentibus diabolus pausat, quæ intus a calore divini amoris frigida foris natant in fluxu carnalium voluptatum, quæ oblectamenta nunc quidem mollia videntur per experientiam, post vero crudelia sentientur per pœnam. Nunc siquidem leo cubat et dormit, quia mentibus carnalium nunc per delectationem peccati diabolus blandum se simulans nondum qualis futurus sit, ostendit. Sed tunc evigilare incipiet, quando eos, quos illicitis nunc delectationibus seducens spontaneos tenet in culpa, post aperte sæviens invios trahet ad tormenta. Sequitur: *A montibus leopardorum* (Cant. iv) [*de molibus pardorum*]. Leopardus a leone et pardo procreatur. Leo crudelis est, et pardus maculosus. Sic ergo leo propter crudelitatem dæmones, pardus propter varietatem congrue hæreticos designat, qui cum unitatem fidei diversis et perversis dogmatibus scindunt, quasi quibusdam maculis corpus infectum gerunt. Qui sunt ergo

leopardi nisi superbi amatores hujus sæculi, quos primum diabolus per doctrinam hæreticorum ad perfidiam generat, ac deinde per hujus mundi amorem ad vitia inflamat? Montes leopardorum divitiæ sunt et pompæ hujus sæculi, in quibus se pravi extollunt, et electorum vitam acrius insectantur, quando eos in hoc sæculo abjectos, et se sublimes aspiciunt. Bene ergo dicitur ad sponsam: *Venies, et transibis ad montem Seir, et Hermon a cubilibus leonum, a montibus leopardorum.* Sed quid est *de cubilibus leonum ad mon-*

A tem Seir, nisi de incontinentia ad castitatem, de voluptate ad parcimoniam: Et quid est *de montibus leopardorum ad montem Hermon,* nisi de superbia ad humilitatem, et de crudelitate ad patientiam? Et nota quod dixit de cubilibus non de cubili, de montibus non de monte, et ad montem non ad montes. De cubilibus ergo ad montem, de montibus ad montem, hoc est de multis ad unum progredimur, quia quanto magis mundum fugiendo Deo appropinquare incipimus, tanto magis in unum congregamur. Quod nobis, etc. Amen.

DE MEDITANDO SEU MEDITANDI ARTIFICIO

OPUSCULUM AUREUM.

Meditatio est frequens cogitatio modum, et causam et rationem uniuscujusque rei investigans; modum quid sit, causam quare sit; rationem quomodo sit. Tria sunt genera meditationum, unum in creaturis, unum in scripturis, unum in moribus. Primum surgit ex admiratione, secundum ex lectione, tertium ex circumspectione. In primo admiratio quæstionem generat, quæstio investigationem, investigatio inventionem. Admiratio est dispositionis, quæstio causæ, investigatio rationis. Dispositio est in cælo cuncta æqualia, in terra alta et depressa: pro hac admiratio. Causa, propter vitam terrenam terra, propter vitam cælestem cælum: pro hac quæstio. Ratio, qualis terra, talis vita terrena; quale cælum, talis vita cælestis: pro hac investigatio. In lectione autem sic considerandum. Primo lectio ad cognoscendam veritatem materiam ministrat, meditatio coaptat, oratio sublevat, operatio componit, contemplatio in ipsa exsultat. In Scripturis meditatio est, quomodo scire oporteat. Exemplum scriptum est: *Declina a malo, et fac bonum (Psal. xxxvi).* Accedit meditatio lectioni, quare dixit prius, *declina a malo,* et postea *fac bonum.* Causa quia nisi prius mala recedant non adveniunt bona. Ratio, sicut prius mala germina eradicantur, postea plantantur bona. Item quare dixit: *Declina a malo?* Quia in itinere occurrunt. Item *declina,* quia ubi fortitudine resistere non possumus, consilio et ratione declinando evadimus. Item declinamus mala vitando materiam peccati, ut pro superbia, divitias, pro incontinentia abundantiam, pro concupiscentia speciem carnis, pro invidia et contentione vitanda amorem possessionis. Hoc est declinare. Item, si quemadmodum omne malum declinandum præcipitur, sic omne bonum faciendum jubetur. Et sicut qui non omne malum declinat, sic qui non omne bonum facit, reus est. Sed si sic est quis non est reus? Ergo ab omni malo declinare jubemur. Bona autem quædam sunt necessitatis, quædam voluntatis.

Necessitatis sunt quæ sunt in præcepta et voto; de cæteris si quid supererogatur redditur, si nihil non imputatur. Item meditatio in lectione est, quomodo sint quæ sciuntur quia sunt, te quomodo facienda sunt. Est enim meditatio excogitatio consilii quomodo implentur quæ sciuntur, quia inutiliter sciuntur nisi impleantur. Item, meditatio in lectione est triplieis considerationis. Secundum historiam, allegoriam, tropologiam. Secundum historiam est, quando eorum quæ facta sunt rationem vel quærimus, vel admiramur suis temporibus, et locis, et modo congruo perfectam. In hac consideratio judiciorum divinorum meditantem exercet, quæ nullis temporibus recta defuerunt et justa, quibus factum est quod oportuit, et redditum quod justum fuit. Secundum allegoriam meditatio operatur in dispositione præcedentium, futurorum significationem attendens mira ratione et providentia coaptatam sicut oportuit ad intelligentiam, et fidei formam fabricandam. In tropologia meditatio operatur quem fructum dicta afferant, exquirens quid faciendum insinuent, vel qui doceant esse vitandum; quid ad eruditionem, quid ad exhortationem, quid ad consolationem, quid ad terrorem scripturæ lectio proponat, quid ad intelligentiam virtutis illuminet, quid nutriat affectionem, quid formam vivendi ad iter virtutis edoceat.

Meditatio in moribus secundum affectus, et cogitationes, et opera. In affectibus considerandum est ut sint recti, sinceri, hoc est ad id ad quod debent esse, et quomodo debent esse. Diligere enim quod non oportet malum est, et similiter quod diligere oportet, diligere quomodo non oportet, malum est. Itaque bonus affectus est, quando est ad id, ad quod debet et quomodo debet. Amnon sororem dilexit, et erat affectus ad quod debuit, sed quia male dilexit, non erat quomodo debuit (II Reg. xiii). Igitur affectus esse potest ad id, ad quod debet et non quomodo debet. Nunquam autem esse potest quomodo